UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Trigesimaprima c[aus]a h[abet] tres questiones.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

Per ſupplere: vt ex̄ de conſue.cū dilectus.⁊ de appel.ↄſtitutio.in fi.ff.de pe.heredi.l.vlt.nam ſi aduerſarius non eſt preſens, poteſt iudex ſupplere eius abſentiam: vt.C.de ap.l.vlt.C.de tēp.ap.l.ij.§.vlti.⁊ iudex ꝯ naturā actiōis poteſt ferre ſentētiam: vt.ff.de redhibito.ac.bouē.§.aliquādo.⁊ ex̄ de conceſ.prebē.⁊ ec.non va.ex parte. Ad hoc dico q̄ iudex nō pōt ſupplere de facto, niſi aliqd in preſentia ſui actuꝫ eſt: vt q̄ aliquē citauerit, vel q̄ inſtrumētū quoddā corā ipſo lectū ſit, vel q̄ tēpora appellationis lapſa ſint: vt.C.de tēp.app.l.ij.§.vlt.ſimiliter dico q̄ in his que ſpectāt ad ſubſtātiam electionis, poteſt iudex ſupplere: vt xlvij.diſtin.de Petro.ſi tamen altera pars negaret, non ſtatꝰ verbo iudicꝭ niſi, ↄtenꝰ ꝓbauerit legitimis documētꝭ: vt ex̄ de ꝓba, qm̄ contra. B.

a ¶ A certꝭ. Tene certū et dimitte incertū: vt de peni.diſt.vij.ca.ij. in fi. nā in incertis locus eſt coniecturis: vt ex̄ de homi.ad audientiā.⁊.ff.de verbo.obliga.l.continuus.§.j.ff.de ritu nupt.l.adoptiuus.§.ſeruiles. Joannes.

tis a certis a recedendū nō eſt, nec in re dubia certa danda eſt ſentētia. Cū autē fides dubie rei teſtium approbatiōe vel legitima confeſſione iudici fieri non valeat: teſtes autē authoritate calixti pape de alijs cauſis vel negocijs teſtimoniū dicere nō valeāt, niſi de his q̄ ſub eoꝝ preſentia facta noſcūtur: apparet clandeſtina coniugia ideo eſſe ꝓhibita, qꝛ cum alter eoꝝ coniugalē affectū ſe ad alterum habuiſſe negare voluerit, legitimis ꝓbationibꝰ cōuinci non poterit: q̄bꝰ deficiētibꝰ, iudicis ſententia rite abſolutꝰ, reatū adulterij vterqꝫ incurrit, dum vtroqꝫ eorum viuēte alij ſe copulauerit.

¶ Cauſa.xxxj.

V Xorē b cuiuſdā alius conſtuprauit: eo mortuo adulteram ſibi in vxorem accepit: filiam ex ea ſusceptā cuidā in cōiugem ſe daturū iurauit, illa aſſenſum non prebuit, deinde pater alij eā tradidit, a primo repoſcit.

Queritur an poſſit duci in cōiugiū q̄ priꝰ eſt polluta per adulteriū? Secūdo, an filia inuita ſit tradēda alicui? Tertio, an poſt patris ſponſionē illa poſſit nubere alij?

¶ Queſtio.j.

A Dulterio c polluta prohibetur duci in coniugiū authoritate Leonis pape qua dicitur.

¶ Adulterio polluta nō ducatur ab eodē in matrimoniū.

N Ullꝰ d ducat i matrimonium quā prius polluit adulterio. Sed Aug. ecōtra teſtatur ſcribēs ad Ualerium de nuptijs ⁊ concupiſcentia.

¶ Licet alicui ducere in matrimonium quam priꝰ polluit adulterio.

U Xorē cuiuſdā. ¶ Caſus. In preſenti cauſa tractatum eſt de quibuſdam impedimētis matrimonij. Ideo nunc Gra. annectit hanc cauſam.xxxj.in qua tractat de alijs impedimētis matrimonij, ſcꝫ vtrum aliquis poſſit ducere in vxorē quam polluit per adulteriū. Addit in hac cauſa alia impedimēta, ſcꝫ violētiam et enormitatē delicti, adiungit etiā de fide ſponſalium non frangēda. Ut autem hec ⁊ alia faciat, premittit thema de quo tres elicit queſtiones.

b ¶ Uxorē cuiuſdā. In hac cauſa addit Grat. duo alia impedimenta matrimonij, ſcꝫ enormitatem criminis de qua tractat in prima queſtione, ⁊ coactionem de qua tractat in ſcd̄a. Adiūgit etiā in tertia queſtione de fide ſponſaliū non frangēda. Ut autē hec ⁊c̄. Et no. q̄ licet enormitas delicti impediat matrimonium contrahēdum: non impedit tamen niſi in his caſibꝰ, ſcꝫ cum quis cōmiſit inceſtum.xxxij.q.vij.ſi quis viduam.et cum quis interfecit vxorē.xxxiij.q.ij.admonere.⁊ in alijs caſibus notatis.xxxvij.q.j.hi qui.de alijs non reperitur expreſſum, q̄ impediant, niſi quis velit dicere de ſolēniter penitente de quocunqꝫ crimine quod impediat: vt.xxxiij.q.ij.de his. quod non admitto.illud tamen non eſt verū quod nullū crimen dirimit iam contractum, niſi in duobus caſibus ſequentibus, vbi non tantum crimen quantum conſtitutio eccleſie dirimit.

A Dulterio. ¶ Hec.q.diuidit in tres partes. In prima probat per ſex canones q̄ nullꝰ ducat in matrimonium quam polluit per adulterium. Secūda ibi: Sꝫ obijcitur. Tertia ibi: verum. Jo.

¶ Caſus. Hic intitulatur.j.q. qua queritur an aliquis poſſit ducere in vxorē quā polluit p adulteriū. Et certū eſt q̄ ſic, niſi in tribus caſibus.ſ.ſi machinatus eſt in mortē viri: vel niſi viuente viro cōtraxit cū ea de facto: vel eo viuente dabit ei fidem de contrahendo cū ea: vt.j.e.relatum.⁊ ca.ſequenti.⁊ extra.e.cū haberet. Gra.tamē p vtraqꝫ parte allegat: poſtea ſoluit, et male.j.eo.§.hec vltima.ſed veram ſolutionē ponit in.§.hic ſubaudiendum. Et quod dicitur.ſ.in vltimo cap. illicite. intellige ſiue per fornicationē, ſiue p adulterium.

c ¶ Adulterio.h depingitur.j.q̄ō.ſ. an poſſit aliquis in vxorē ducere quā polluit per adulterium.⁊ videtur q̄ ſic: vt.j.ea.deniqꝫ. Niſi in tribus caſibꝰ: puta ſi viuente marito dederit ei fidē q̄ ſi maritus premoreretur, eam duceret. Uel ſi alter in mortē mariti cum effectu machinatus eſt: vt.j.e.relatū. ⁊ ex̄ de eo qui dux.in ma.quā pol.per adul.ſignificaſti. Et in tertio quando publice eā duxit.ex̄.e.cum haberet. Inno.tamē tantū duos caſus excipit.ex̄ eo.ti.veniēs.⁊ poteſt dici q̄ tertius continetur ſub primis: quia qui publice contrahit cum aliqua, fidē dat ei q̄ eam vellet perpetuo habere. Magiſter tamen allegat ad vtrāqꝫ partem, ⁊ poſt diſtinguit, ⁊ male.j.e.§.hec vltima authoritas. vltimo ponit veram ſolutionē in.§.hic ſubaudiendum. Car. vult diſtinguere inter publicum adulterium, vt tunc non poſſit ducere eam, ⁊ priuatum vel occultum, vt tunc poſſit.ſed hoc non probauit: arg.pro hoc.xxx.queſt.j.c.vj. Joan.hodie autem ſi quis vxore viuente alij fidem dederit, vel cum ea cōtraxerit de facto: ſi nec ante nec poſt cognouerit eam poſt mortem vxoris contrahere poteſt cum ea: vt extra de eo qui dux.in matri.ca.vlt. H.

d N Ullus. Hec verba latius patent q̄ꝫ eorum ſententia. deberet enim potius dici econuerſo, ſcilicet quilibet ducat niſi in tribus caſibus tantum exceptis. reſtringuntur enim hec verba ad duos caſus vel tres tantum: ar.ff.qui pe.tu.credendam.ff.quod vi aut

Per iſtā decre.ex pre.non probatur id ad qd ꝓbādū inducitur p Jo.nā ibi qd q̄ ad preſ determinata erat vbi vt careret dꝫ robore firmitatis ⁊c; ſed ibi papa voluit gratiā facere illis ſic receptis ex iudiciū ex officio: et ibi inducit rationes que ipſū mouent, qꝛ talia faciēda nō ſūt ſine cā.ar.ff.de trāſact.cum hi.§.vlti. ex̄ de cōceſ.prebē.cum nſis. ex̄ de ac.cū dilecti. ſm ho.

‡ Iſtaꝫ gl.tenet Bar.in l.j.C.de dila. quē ſeq̄tur Alexā.de imo.p iſtā glo. l.l.dubitādum. col.iij.C vt q̄ de ſunt aduo. Idē tenet Inno. i c.veni=

ens.de acca.

Adulterio polluta an poſſit a ſuo corruptore duci.

⁊ ca.ſi quis viuente.

dam.l.ſi alius.§.notauimus.Joan.
a D Eniqȝ. ¶ Fieri.niſi aliquis illorum caſuum interueniat quos dixi in ſumma.
b ¶ Honeſto placito.i.maritali affectu.
c ¶ Credit. ignorantia iuris vel facti craſſa.ff.de iur. et fac.ign.nec ſupi na.j.q.iiij.§.fina.
d ¶ Licita.⁊ tunc poteſt eā retinere p̄mo viro mortuo: et hoc falſum eſt.

cōcilio,ſtatuit cōcilliū non eſſe matrimoniū inter eos.
m ¶ Violaſſe. Quid ſi non violauit,ſed dedit fidem ꝙ remanebit cum ea? dicit h.de re non vacante non debuit promiſſionē recipere vel dare: vnde non poteſt cum ea remanere.arg.ij.q.j.in p̄mis.ibi, ad Malachitanam. Alij dicunt contra ꝙ canones non videtur loqui niſi de adlterijs. Opi. h. corrigitur extra.e. ca.vlt.

D Eniqȝ mortuo eo cum quo fuit verū cōnubiū fieri[a] pōt cōiugiū cū qua preceſſit adulteriū. I tē in lib.de bono cōiugali. P oſſe ſane fieri licitas nuptias ex pſonis illicite cōiunctis(honeſto placito[b] ſubſequēte)manifeſtū eſt. H ec vltia authoritas Augu. de cōcubinis loquit,perhibēs cōcubinas poſſe trāſire ad honeſtū placitum nuptiaꝝ. Prima authoritas Augu. loquit de repudiata:quā dū viuente viro ſuo q̄cūqȝ ducit in coniugiū,cōmittit adulteriū: cuius adulteriū aliquā hȝ veniā dū eiꝰ copula credit[c] eſſe licita[d]. I llud ſo Leonis pape de ea intelligēdū eſt q̄ a viro ſuo nō erat repudiata:cuius viuebat vir reddēs ei ꝯiugale debitū. V nde in concilio apud Alpheſum habito p̄ñte Conrardo rege ſtatutum eſt ca.vj.

¶ Nullus ducat in cōiugium quā polluit per adulterium.

I Llud vero cōi decreto ſm canonū ſtatuta definimꝰ et preiudicamus[e], vt ſi quis cum vxore alterius eo viuēte fornicatꝰ fuerit moriente marito, ſynodali iudicio aditus ei claudatur[f] illicitus:nec vlteriꝰ ei cōiungat m̄rimonio, quā prius polluit adulterio. † Nolumꝰ em̄,nec chr̄iane religioni cōuenit[g] vt vllꝰ ducat in cōiugiū quā priꝰ polluit adulterio. Hic[h] ſubaudiēdum eſt, niſi priꝰ peracta[i] pn̄ia[k] et ſi nihil in mortē viri machinatus fuerit:vel ſi viuente[l] viro fidē adultere non dedit ſe ſumpturum eā ſibi in cōiugem ſi viro eius ſuperuiueret. V nde in concil. Triburienſi legitur.

¶ Poſt mortē viri nō poteſt adulterā in cōiugium ducere qui viro viuēte iuramētū ſibi futurarū nuptiarū prebuit.

R Elatū eſt auribꝰ ſctōꝝ ſacerdotū quendā alteriꝰ vxorē ſtupro violaſſe[m]: ⁊ inſup meche viuente[n] viro ſuo iuramentū dediſſe[o] vt poſt legitimi mariti mortē ſi ſuperuixiſſet,duceret eā i vxorē:qđ et factū eſt. Tale ergo cōnubiū ꝓhibemus et anathematizamus[p]. I tem in eodem.

¶ Poſt peractā penitentiam poterit viduā in cōiugem ducere quā viro viuente p adulterium polluit.

S I q̄s viuēte marito cōiugeȝ illius adulteraſſe accuſat: ⁊ eo in proximo[q] defuncto eandē ſumpſiſſe dinoſcit: oibꝰ modis publice pn̄ie ſubijciat: de quo etiam poſt pn̄iam prefatam(ſi expedierit)ſeruabitur regula[r]:niſi forte vir aut mulier virū q̄ mortuꝰ fuerat, occidiſſe[ſ] notet:aut ꝓpinquitas vel alia quelibet actio † criminalis impediat.qđ ſi probatū fuerit:ſine vlla ſpe coniugij

I Llud vero. ¶ Caſus. Si quis cū vxore alterius fuerit fornicatus: marito mortuo aditus ei claudatur illicitꝰ: quoniā nō poterit matrimonialiter copulari cum ea quam prius polluit per adulterium.
e ¶ Et preiudicamus,id eſt pre alijs iudicamꝰ,quaſi firmiter ſtatuimus.
f ¶ Claudat. Argu.ꝙ ſi iuraui de cetero non cognoſcere concubinam meā:ſi poſtea cum ea cōtraham,⁊ cognoſcam:non ſum periurꝰ:qꝛ per iuramentū illicitꝰ aditus tantum mihi clauditur:quia nō intellexi niſi de illicito, arg.xxij.q.v. humane.et notaui etiam plura ar. xj. q.iij.quod predeceſſor.
g ¶ Cōuenit. In duobꝰ caſibus tm̄ vel nec conuenit.i. nō eſt honeſtum.
h ¶ Hic.i. in hoc loco in cap.j.huius queſtionis.
i ¶ Peracta. ꝯtum ad primū ca. et ad fi.,pxi.ſupioris.c.⁊ ꝙ dicit peracta,ſupple vel incepta.arg.extra de eo qui co.con.veniens.
k ¶ Penitentia. Hoc quantum ad illud ca.deniqȝ.
l ¶ Viuēte. In his duobus caſibus etiā ſi mortuo viro eam accepit,eſt ab ea authoritate apoſtolica ſeparādus qꝛ hec ꝓhibitio perpetua eſt.ex̄ de eo qui dux.in matri. ſignificauit nobis.⁊ ca.cum haberet.
R Elatum. ¶ Caſus. Quidā vxorē alterius eo viuēte corrupit: ⁊ ei fidem dedit ꝙ poſt mortē legitimi viri ſi ſuperuiueret,eā duceret in vxorē. qui poſt mortē mariti eam duxit in vxorē, qđ cū relatū fuiſſet in triburienſi

n ¶ Viuente. Et ita ei viuente viro fidem dedit. vnde non debet cum ea remanere: arg.ij. q.j.in primis ibi ad Malachitanam.
o ¶ Dediſſe.multo fortius ſi eā duxit viro viuente,ſeparādi ſunt. ex̄ de eo qui dux.c.ex literarum.et.c.cum haberet.
p ¶ Et anathematizamus.i.ſeparamus. ſic exponitur ij.queſtio.j. in primis.ibi, ſi ad Malachitanam. xxvij. queſtiōe.ij.de coniugali.
S I quis viuente. ¶ Caſus. Quidā vxorē alterius eo viuente cognouit. viro poſtea defuncto duxit eā in vxorē. Dicit hic vt pn̄iam agat et retineat:niſi illa vel ille illū occidiſſe notet,vel niſi cōſanguinitas vel alia iuſta cauſa interuenerit. Regula, vtendi cōtracto matrimonio. Occaſio criminalis.i.affinitas contracta p crimen.
q ¶ In proximo. Factū recitat maior tamen eſt contra eū preſumptio ob hoc.
† occaſio.
r ¶ Regula.cōtrahendi.ſ.matrimoniū: vt cōtrahat cū illa.et quod dicit ſi expedierit,hoc ideo dicit ſi timeat lapſus iuuenilis incontinētie: vt.xxxiij.q.ij.in adoleſcentia ℑ.pxi.cā.q.vj.hi q̄.cōtra.ſed illud ex rigore,iſtud ex mie diſpenſatione.vel hic de cōtracto,ibi de cōtrahendo matrimonio.vel hic de ſimplici,ibi vero de inceſtuoſo adulterio,quod eſt grauius.xxxij.q.vij.§.ſed illud.
ſ ¶ Occidiſſe. Hoc ipſo vt ꝯiūgeret.aliud ſi caſu:qꝛ forte inimici ſūt:vel ex alia cā:tūc ducere poterit vxorē eius ex̄ de ꝯuer.in fi.laudabilē.§.ad hoc,vbi etiā arguit ꝙ ſi

Pctā q̄ ante baptiſmū machinatus ſit, poſt baptiſmū cum vxo- dā i ba- re defuncti non contrahat: ⁊ ita huiuſmodi peccata non ptiſmo, delentur in baptiſmo. Et not. ꝙ dicit occidiſſe. vnde niſi nō delē machinatus fuerit cum effectu, non impeditur ✝ puta ſi tur. voluerit dare venenum, ⁊ nō dederit. ſed nec impeditur ci non poſſit: quia viri et mulieres frequēter contrahere prohibenẗ. Unde etiam ſacerdotes ſcđis nuptijs interesse non debent. Ad quod inducit ſequens ca.

d ℭ David. Hanc hiſtoriam habes. l. diſt. §. econtra.

e ℭ In veteri. Planius dixiſſet ꝙ ideo fuit matrimonīū inter David ⁊ Bethſabee, q̄a eccleſiā nōdum ꝓhibuerat. xxxij. q. iiij. obijciuntur. et capi. dixit.

✝ Hec ſē tētia ap probaẗ eẍ de eo q̄ du. in ma. ca. iij. i glo. ij.

qui mortem viri ratam habet: dum tamen non precepit: licet al'as in maleficijs retrotrahatur ratihabitio. ff. de vi et vi ar. idem. §. cū procurator. xxvij. q. j. ca. j.

a ℭ Perpetuo. niſi ſit iuuenis: vt xxxiij. q̄. ij. in adoleſcentia. et. c. antiqui. ⁊. c. interfectores. xxxv. q̄ne. vj. ſi duo.

S I qua fuerit ℭ Caſus. Quedā viuēte marito adulterata eſt cum quodā, quem mortuo marito in virū accepit. Canon peniten tialis. Dicitur in hoc. c. ꝙ debet agere penitentiam per quinquēniū. ⁊ poſtea debet ad cōionē admitti.

b ℭ Si qua al'as eſt. §. Reſpicit hic §. ꝓcedētē. hic eſt ſubaudiēdum vbi tria dixit. et ad ea tria introducit capitula. ij. ps. ij. Re. xj. a.

c ℭ Poſt quinquēniū. Sed nōne pro adulterio. vij. annis debet penitere? Sic ✝ ſ; ſunt arbitrarie pnīe. ✝ Ut xxxiij. q. ij. hoc ipſum.

ℭ Sed obijcitur.

ℭ Hec eſt ſecunda pars. q. in qua q̄ritur vtrū ſit peccatū ꝯhere ſcđas nuptias. et eſt dicēdū ꝙ non, l; lr̄a videaẗ aliter ſonare. ſ; eſt exhortatio caſtitatis: nō autē reprobatio nuptiarum. Jo. de fan. Deut. xxiiij.

maneant ꝑpetuo[a] cum pnīa.

I tē ex cōcil. Elibertano apđ Uermerias. Palea.

S I qua mulier in mortē mariti ſui cū alijs conſiliata ſit: ⁊ ipſe vir aliquē illorū ſe defendēdo occidit: ſi ꝓbare pōt ille vir eā reā eſſe conſilij, poteſt (vt nobis videtur) ipſaꝫ vxorem dimittere: et ſi voluerit, aliam ducere: ipſa aūt inſidiatrix penitētie ſubiecta abſq; ſpe coniugij maneat.

I tem ex cōci. Elibertano.

ℭ Poſt pniam reconciliaẗ ad cōmunionē vidua q̄ mechum ſuum in virum accepit.

S I qua[b] fuerit vidua mechata, et poſtea eūdem habuerit maritum: poſt quinquēnij[c] tp̄s peracta legitima pnīa placuit eā: ad cōionē recōciliari. S ed obijciẗ, david[d] cū Bethſabee adulteriū cōmiſit, ⁊ mortē Urie machinatus eſt: et tn̄ eādē Bethſabee poſt ea duxit in vxorem. Sed in veteri[e] teſtamēto multa ꝑmittebanẗ propter infirmitatē, q̄ in euangelij ꝑfectione eliminata ſunt: ſicut permittebatur[f] quibuſlibet dare libelluꝫ repudij, ne per odium funderetur ſanguis innoxius. quod poſteā in euāgelio dn̄s ꝓhibuit dicens vxorē a viro nō eſſe dimittendam niſi cauſa fornicationis. quedā ꝑmittebanẗ cā infirmitatis et ſacramēti futuroꝝ: ſicut dn̄s ꝑmiſit filijs Iſrael offerre aīalia ſibi in ſacrificiū, q̄ in egypto conſueuerant imolare demonibus: malēs[g] ea ſibi offerri q̄ꝫ idolis: et vt eſſent illis ſacramēta futuroꝝ. ſic et Bethſabee ꝑmiſſa eſt duci in vxorē non magis cauſa ſue infirmitatis[h], q̄ꝫ ſignificatione[i] futuroꝝ. Sed eſt alia rō quare vxor defuncti huic nubere non poſſit. Generaliter eñ ꝓhibenẗ viri ⁊ mulieres frequēter mr̄imonia contrahere. vnde in connubio ſecundarū nuptiarum preſbyteri intereſſe non debent: ſicut in Neoceſarienſi concilio legitur.

ℭ Fides ⁊ cōuerſatio penitētiam breuiat eoꝝ qui frequenter ducunt vxores.

D E his qui frequenter vxores ducunt[k], et de his q̄ ſepius nubunt: tp̄s[l] quidem pnīe his manifeſtū cōſtitutū eſt: ſed cōuerſatio ⁊ fides eoꝝ tp̄s abbreuiat: pbr̄m vero cōnubio ſecūdarū nuptiarum intereſſe non debere[m]: maxime cū precipiatur ſecūdis nuptijs penitētiā tribuere: quis

Matrimonū fuit inẗ David ⁊ Bethſabee.

f ℭ Permittebatur. No. hāc ꝑmiſſionē ꝯparatiuam eē. erat eñ vtrūq; malū: ſed vnū minus, q̄đ ꝑmiſit ne maius cōmitteret ſcꝫ homicidiū. ſ. j. xxxiij. q. ij. ſi quod verius. Leui. ix. a. ij. Re. xj. d.

g ℭ Malēs. xxij. q. j. conſidera.

h ℭ Infirmitaẗ, q: nō fuit peccatū David ſue improbitatis eſtus, ſed vmbra myſterij. đ pe. diſt. iij. illud.

i ℭ Significatione. vt de peni. diſt. iij. illđ. David eñ interp̄tatur manu fortis, id eſt Chrs qui fortiter debellauit aerias poteſtates. Urias, lux mea deus. ⁊ ſignificat diabolū q̄ trāſfert ſe in angelum lucis: et etiā lucid⁹ creatus fuit: queꝫ etiā deus ſupauit. J. de penit. diſti. ij. principiuꝫ. xxvj. q. v. nec. Bethſabee interpretaẗ pute⁹ vij. ⁊ ſignificat eccleſiā gentiliū: que hauſit dona ſeptiformis gr̄e, ⁊ chriſto copulata ē: vt xxxij. q. ij. §. his ita. i. cū prius adhereret Urie, id eſt diabolo per cultum idololatrie. David vrias ⁊ bethſabee q̄r interpretātur.

ℭ Caſus. Dictū eſt. ſ. in ca. ſi q̄s. ꝙ aliquis pōt ducere in vxorem quam prius polluit per adulteriū: niſi vir vel mulier virū qui mortuus eſt occidiſſe noteẗ. Sed obijcit Gratia. dicens ꝙ David machinatus eſt in mortem Urie: et Bethſabee vxorem eius cum qua prius adulteratus fuerat, in vxorem accepit. Sed ſtatim reſpondet dicens ꝙ multa permittebanẗ in veteri teſtamento cauſa infirmitatis, que hodie non ꝑmittuntur: ſicut libellus repudij olim ꝑmittebaẗ, qui hodie ꝓhibeẗ. quedā enim permiſit dn̄s cauſa infirmitatis, et ſacramenti futuroꝝ: ſicut permiſit filijs iſrael offerre aīalia. ſic et Bethſabee cauſa infirmitatis ⁊ ſignificatione futurorū permiſſa eſt taliter duci. Eſt etiam alia ratio quare ſic corrupta du-

D E his. ℭ Caſus. H. intellexit hoc ca. de his qui ſimul habent plures vxores, vel de his qui plures habent viros: de quibus đr ꝙ penitere debēt: nec debet ſacerdos talibus nuptijs intereſſe. Quidā etiā hoc cap. intelligūt de his q̄ ꝯtrahunt ſcđas nuptias cauſa ſaturande libidinis. Alij dicūt ꝙ hoc dictuꝫ eſt ad terrorem. Sed potes dicere ꝙ cum diciẗ frequēter, intelligitur de illis qui ardore libidinis contrahūt. cū diciẗ nubunt, intelligitur de illis qui primis viuentibus contrahunt.

k ℭ Ducūt. plures ſimul, hodie. ſ. vnā, cras aliā viuente prima de talibus ſecūdis nuptijs intellige hoc cap.

l ℭ Tempus. ſcꝫ penitentie.

m ℭ Debere. Id eſt debet deponi ſi prior vxor viuat.

xj.q.iij.teu gualdū.ꝛ etiā itelligas intereſſe ꝑ ꝯſēſū, vt̄ ēt vt bn̄diceret nuptias, qḋ nō dȝ: vt ex̄ de ſcḋis nup.ca.j.

Hacrōne. ¶ Caſus. Hic fit mētio de duplici ꝑmiſſione. Una Moyſi qua ꝑmittebat̄ vxori dare libellū repudij, ꝛ aliā ducere. Alia apl'i: qua mortua ꝑmittitur ducere ſecūdam. q̄ in hoc ſūt ſiles: q2 vtraq3 excuſari ꝑt a pena corporali. Diſſiles, q2 apl'ica excuſat a peccato, moſaica nō: nec ēt moyſes illḋ p̄cepit ſed volens ꝑmiſit. Hu. etiā eūdē caſū innuit hac rōne q2 moyſes illud ꝑmiſit. Fornicatio.i.diuiſio carnis.

a ¶ Hac rōe.i.ſilī rōne ſicut moyſes permiſit dare libellū repudij vt vitaret̄ homicidiū. ſic apl's ꝑmiſit ſcḋas nuptias vt vitaret̄ fornicatio. xxxij.q.ij.§.ita.

b ¶ Fornicatio. Cū ea quā ꝑmiſit Moyſes poſt repudiatā aſſumi. xxxij.q.ij. ſi quod verius.

c ¶ Licenter. q̄a penam tpalem nō patiebantur.

d ¶ Quia. Reſpicit hoc aliū locum Matthei: illud ſcȝ quos deus ꝯiūxit, homo nō ſeparet. quo audito, dixerunt pharisei: Quid ergo mādauit Moyſes dare libellum repudij, et dimittere? et dixit illis: qm̄ ad duritiam cordis vr̄i ꝑmiſit vobis dimittere vxores vr̄as.q..d.non precepit, cum ſit malū: nō em̄ cum ſit malū ſine vitio eſt. quod ignoſcitur, non precipitur. xiij.diſt.nerui.

e ¶ Precipimus. Id eſt permittimus. ſic ponit̄.lv.diſt. qui partem. l.diſt.domino ſancto.

Quomodo. ¶ Caſ⁹. Redarguit Hiero. eos q̄ ſimul plures habēt vxores: ꝛ eas que ſimul plures habent maritos. Primo exēplo Samaritane a dn̄o reprehenſe. Secundo rōne inſtitutionis matrimonij. Tertio exemplo Lamech inde puniti grauiter. Quarto argumento a minori dupliciter inferens ex ſimplici bigamia ad talem. In fine reprehendit quoſdā qui dicebāt q̄ viduis nō erat cōceſſum ſecundū matrimonium niſi in caſu. Plurimas, ſimul. Uxores viduas, de facto.

f ¶ Per ſe. mr̄imoniū em̄ ꝑpter ſe nō appetitur: q2 nō ducit ad vitā: ſed tn̄ eſt appetendū cā vitāde fornicationis ꝛ propter prolem.j.proxi.cauſa.q.ij.§.his ita.

g ¶ Dicēs. imo dixit ſe nō hr̄e virū in euāgelio. ſȝ Hiero. reſpexit hic nō qḋ in ore ꝑtulit mulier, ſȝ qḋ in mente habuit. bene em̄ gerebat i corde ſe virū hr̄e. vnde ꝛ dn̄s ſm opi. eius dixit: Uade, voca virū tuū.q.d. quē putas tuū. ꝛ illa q̄ſi ꝯſentiēdo ſic ſe ſentire, dixit: Uideo q2 propheta es tu. ꝛ ſic eſt arg. q̄ q̄ dt alud q̄ vox ſig̃t, potius dicit id qḋ intēdit dicere, q̄ id qḋ vox ſignificat. qḋ eſt ꝯ illud. xxij.q.ij. is autem. ff. de reb.dub. in ambiguo.

h ¶ Uir eius. quia illum ꝛ alios ſimul habuit: quod nō licebat iudeis: vt extra de diuor. gaudemus.

erit preſbyter qui ꝑpter continuū illis cōſentiat nuptijs?

Item Io. chryſoſtomus.

¶ Secūdum veritatis rationem fornicari conuincitur qui ſecundam ducit vxorem.

Hacrōne[a] ꝛ apl'i preceperunt ſcḋas adire nuptias ꝑpter incōtinētiā hoīm nā ſecūdā quidē accipere ſm p̄ceptū apl'i licitū eſt: ſm autē veritatis rationē vere fornicatio[b] eſt. ſed cū permittēte deo publice ꝛ licenter[c] cōmittit̄: fit honeſta fornicatio. propterea bene dixit xp̄s in euāgelio q2[d] Moyſes hoc ꝑmiſit, ꝛ nō precepit. Aliud eſt em̄ precipere aliud ꝑmittere. qḋ em̄ ꝑmittimus, nolentes p̄cipimus[e]: q2 malas hoīm volūtates ad plenum ꝓhibere nō poſſumus.

Itē Hieronymus cōtra Iouinianum libro.j.

¶ Ut vitetur periculum fornicationis: ſecunda matrimonia conceduntur.

Quomodo virginib⁹ ob fornicationis periculum concedit nuptias et excuſabile facit quod per ſe[f] nō appetitur: ita ob eandem fornicationem vitandam concedit viduis ſecunda matrimonia. Melius eſt enim licet alterum et tertium, vnum virum noſſe, q̄ plurimos, id eſt tolerabilius eſt vni homini proſtitutā eſſe, q̄ multis. Siquidem et illa in euangelio Samaritana ſextum ſe maritum habere dicens[g], arguitur a domino q̄ non ſit vir eius[h]. Ubi enim numerus[i] maritorum eſt: ibi vir qui proprie vnus eſt, eſſe deſijt. Una coſta a principio in vnam vxorem verſa eſt. Et erūt (inquit) duo in carne vna. non tres[k], neq3 quatuor. alioquin non duo, ſed plures.

¶ Primus[l] Lamech ſanguinarius[m] atq3 homicida vnam carnem in duas diuiſit vxores. fratricidium ꝛ bigamiam eadem cataclyſmi[n] pena deleuit[o]: de altero[p] ſepties[q]: de

i ¶ Numer⁹. argu. q̄ ſi qua in plures cōſentire velit inſimul, nihil aget: vt ſi dicat: cōſentio in vos: niſi forte alter eſſet conſanguineus: tūc forte teneret mr̄imonium cū reliquo. Uel dic vbi nūerus.ſ. ex q̄ aliq̄s bigamus eſt ibi vir q̄ ꝑprie vn⁹ eſt.i. xp̄s, eſſe deſiſtit: et q2 in eo deſicit ſacr̄m chr̄i ꝛ eccleſie. ꝛ hoc ꝯſonat exponi ꝑxi.ca.

k ¶ Tres. Ar. q̄ minor nūer⁹ q̄nq3 excludit maiorē q̄nq3 minorē: vt ex̄ de teſti. licet. in fi.

¶ Prim⁹ lamech. Hiſtoria Legitur i Geneſi q̄ cū Cain per inuidiā interfeciſſet fratrē ſuum Abel: maledixit ei dn̄s. vn̄ dixit cain: Maior eſt iniq̄tas mea q̄ vt veniam merear. oīs ergo q̄ inuenerit me, occidet me. ꝛ dn̄s ad cain: Non ita fiet, ſed q̄ occiderit cain ſeptupluȝ puniet̄. Cūq3 terrā vt ꝑfugus habitaſſet, Lamech q̄ ab eo ſextus deſcēdit, duas habebat vxores, Addam et Sellam ꝛ dū venationē exerceret, et oculi eius calligarēt: indicio pueri qui eū ducebat, ſagittā dirigēs Cain occidit inter fruteta latentē quē feram eſſe exiſtimabat. quo cōperto occidit adoleſcentem qui eū ducebat, et dixit eis: Audite vxores Lamech: q2 occidi virū in vulnus meū, et adoleſcentē per liuorē meū, ſeptuplū vltio dabit̄ de Cain: de Lamech ſeptuagieſſepties. Sequēs §. ptȝ. ꝛ dicit hic q̄ Gra. intellexit precedēs ca. de ſcḋis nuptijs licitis: ſicut et precedentia duo ca. ſed Hug. ſentit contrarium.

l ¶ Prim⁹. Hec dictio prim⁹ nō cōſtruit̄ cū hac dictione ſanguinarius. q2 Lamech nō fuit primus homicida, ſed Cain: ſed conſtruitur cum hac dictione diuiſit.

m ¶ Atq3. pro id eſt.

n ¶ Cataclyſmi.i.diluuij.a cata, qḋ eſt circū: ꝛ clyſma quod eſt diffuſio: quaſi circunquaq3 diffuſio.

o ¶ Deleuit. Id eſt puniuit. §. xxiij.q.iij. an non. contra. ſed hic narratur res prout geſta eſt: ibi myſterium. nam peccatū Lamech deſignat peccatum humani generis: quod deleuit ſalutifer aduentus Chriſti.

p ¶ De altero.i. de peccato alterius: ſcȝ Cain.

q ¶ Septies. q2 vindicta ſumpta eſt de eo vſq3 ad Lamech ſeptimū ad Adam: ſextū ad Cain: vel q2 punitus

mulier in p̄ſes ſit̄ ꝯſentiēs nihil agit

Contra not. xv.diſ. c.j.i gl. alibi inter vir.

Dic q̄ maior nūerus nō excludit mīorē. ff. de i li. iur. l. an̄pe. et nota. xv.diſt. ca.j. niſi q̄ſi negatiue exponū tur v̄ba vt i hac decr. lȝ. Io.d.f.

Cataclyſm⁹ eſt diluuium.

in.vij.generationibus ſuis: que in diluuio perierunt.
lamech a ¶ De altero, i. de peccato alterius.ſ. Lamech.
punitio b ¶ Septuagieſſepties. quia Lamech i.lxxvij. aĩabus fuit punitus que proceſſerũt de lumbis eius. Uel dic ſepties, id eſt perfecte, ſeptuagieſſepties, id eſt perfectius iuxta illõ: O terqꝫ quaterqꝫ beati, id eſt perfecti beati. Uidet ergo ꝙ magis peccauit Lamech ꝙ̃ Cain: q̇a magis punitꝰ eſt: et ꝙ peccatũ Lamech grauius fuit vindicatum: quia plura cõmiſit: duo ſcilicet homicidiuꝫ ⁊ adulteriuꝫ. Cain fratricidiũ tantũ.

lamech plꝰ peccauit ꝙ̃ cain.

c ¶ In nũero. penaꝝ. i. maioritate.
d ¶ Quã ſancta. ironice hoc dicit. et loquit̃ de altera bigamia: de vera.ſ.
e ¶ Eligat̃. Non intelligas ꝙ deberet talis eligi in abbatiſſam. nam illa erit virgo.lx.an. vt xx.q.õe.j.iuuenculas. † ſꝫ vt paſcat̃ ab eccleſia.

† Et facit.lxxxj diſti. vidue.et ca.ſeq. Jo.d.f. et idẽ tꝫ hic L.

f ¶ Pauperum. lxxxj. diſt.c. vidue. et ca.ſequenti.
g ¶ Nõ meretur. accipere. non dicit nõ accipiat: nec dicit vt nõ detur: ſed nõ meret̃ accipere quia non dat̃ rõne merẽdi, ſed datur miſericorditer ratione obſequij.

iij.ps.

h ¶ Quãqꝫ. Hoc reſpicit pricipium ca. vbi concedit̃ viduis ſcđa mr̃imonia cõtrahere. Dicebãt em̃ quidam ꝙ ille vidue tantũ poterant cõtrahere q̃s mortuis maritis infidelibus fides iam viduas inueniebat, que ſcilicet iam facte vidue conuertebantur.

Uidue poſſant ĩuiſtm cte Jhe re.

i ¶ In quibus. Scꝫ teſtimonijs.

altero[a] ſeptuagieſſepties[b] vindicatum eſt. quãtum diſtat in numero[c], tantũ et in crimine. Q̃ꝫ ſctã[d] ſit bigamia, hinc oſtẽditur ꝙ bigamus in clerũ eligi non poteſt. ⁊ ideo aplꝰs ad Timot. Uidua (inquit) eligatur[e] non minor.lx. annoꝝ que fuerit vnius viri vxor. hoc oẽ preceptum de his viduis q̃ eccleſie paſcũtur eleemoſynis ⁊ idcirco etas preſcribit̃, vt ille tantũ accipiãt pauperum[f] cibos, que iã laborare non poſſunt. Simulqꝫ cõſidera ꝙ que duos habuit viros: etiam ſi anus eſt et decrepita et egens, eccleſie ſtipes non meret̃ accipere[g]. ſi autẽ panis illi tollitur eleemoſyne, quãto magis ille panis qui de celo deſcẽdit: quem qui indigne comederit, reus erit violati corporis ⁊ ſanguinis chrĩ. quãqꝫ[h] hec teſtionia que ſupra poſui, ĩ quibus[i] viduis cõcedit̃ vt ſi velint denuo nubãt: quidã interpretãtur ſuꝑ his viduis quas amiſſis maritis ſic inuenerit fides chriſti. Uerũ[k] hoc eum in exhortationẽ vidualis continentie, non in condemnationẽ ſecundarum ⁊ deinceps nuptiarũ putamus dixiſſe: quas multoꝝ authoritatibꝰ conſtat licitas eſſe: vt ex ꝟbis eiuſdẽ datur intelligi. Ait em̃ ad Pammachium in apologetico contra Jouinianum.

¶ Nec due nec tres nec deinceps nuptie ſunt cõdẽnande.

Aperiãt q̃ſo aures obtrectatores[l] mei et videãt me ſcđas nuptias et tertias in dño cõceſſiſſe. Qui ſecundas ⁊ tertias nuptias non dãnaui, primũ potui dãnare matrimoniũ? Idẽ. Non damno bigamos, immo nec trigamos[m]: ⁊ ſi dici poteſt, octogamos. Idem. Ego nunc voce proclamo libera, nõ dãnari in eccleſia bigamiã, imo nec trigamiam: et ita licere quinto et ſexto et vltra quomõ ⁊ ſecũdo marito recte nubere. Itẽ Auguſt. lib.ij. cõtra aduerſarium legum et prophetarum.

¶ Secunda coniugia ſicut et prima licita eſſe probantur.

Deus maſculũ et feminã ꝑpagandi generis cauſa nuptiali caſtitate[n] ꝯiunxit: ⁊ ſcđas nuptias q̃ in vtroqꝫ teſtamento ꝑmittunt̃[o], licitas eſſe monſtrauit.

Idem ſuper primã epꝉam ad Corinthios. ¶ De eodem.

Quod ſi dormierit[p] vir eiꝰ: nõ dicit primus vel ſecũdus vel quartus: nec nobis definiendũ eſt[q] qđ nõ definit apoſtolus. vnde nec vllas debeo damnare nuptias, nec eis verecũdiã inferre numeroſitatis. Dñs aũt ſeptẽuiram non dãnauit...

l ¶ Obtrectatores. qui dicunt me dãnare mr̃imonia.
m ¶ Trigamos. vt in Sto. lib.ix. ne quiſqꝫ. cõtra. ibi dicitur ꝙ tertiam ducere non licet: vt in autenti. quomodo opor. epiſc. §. ſi autem. colla.j. ſed illa correcta ſunt: ⁊ ſic per hãc dictionem nuptie, non tãtum prime, ſꝫ etiam vlteriores nuptie deſignãtur. Et ſic eſt argu. contra. ff. de verb. ſigni. boues. §.j. ⁊. ff. de leg.iij. fideicommiſſa. §. ſi quis decem.
n ¶ Deus ⁊c. ¶ Nuptiali caſtitate. Ergo caſtitas eſt iter cõiugatos, que ſancta dicitur. xxx. diſtin. §. hec ſcripſimus. põt ergo coniugũ concubitus dici caſtitas. arg. đ. xxxj. diſt. nicena.

Caſtitas eſt int cõiugatos.

o ¶ Permittuntur. Si ergo in veteri teſtamẽto permittuntur, quomodo dicitur apoſtolus pmiſiſſe? Dic permiſit: id eſt permiſſum eſſe oſtendit redigẽdo i ſcriptis propter quoſdam qui dicebant ad vxorem non accedendũ cauſa incontinentie. †

j. Cor. vij.a.

† Sit nõ.j.p. xi.cau. q.ij.in prin.

Quod ſi dormierit vir. ¶ Caſus. In hoc capi. primo ponuntur verba apoſtoli. Secundo verba Auguſtini exponentis verba apoſtoli. Unde cũ apoſtolus non definiat de primo matrimonio ſecundo vel tertio: Auguſtinus nullas vult nuptias condemnare exemplo domini qui ſeptẽuiram non dãnauit. ſed licet ſecundo contrahentes non damnẽtur: beatiores tamen erunt que in caſtitate permanſerint.

¶ Uerum. ¶ Hec eſt tertia pars queſtionis in qua probat ꝙ non ſit peccatum contrahere ſecundas nuptias ⁊ deinceps. Jo. de fan.

k ¶ Uerum. Magiſter hoc cap. intelligit de ſecũdis nuptijs licitis. † ſed competẽtius intelligitur de illicitis: aliter exemplum de Lamech non congrueret. quare tam aſpera proponeret Hieronymus, cum authoritate apoſtoli licita ſint: non video.

† Idem intelligebat Jo. ſꝫ L. et Jo.d f. tenent qđ ſeqt̃.

Aperiant. ¶ Caſus. Quidam emuli Hiero. reprehendebant dicentes eum damnare nuptias, et maxime ſecundas. Quibus Hieronymus reſpondet dicens: Si nuptias et maxime ſecundas concedo: qualiter damno matrimoniũ vel primas nuptias? vnde libera voce proclamo ꝙ nec etiam octauas nuptias condemno.

p ¶ Quod ſi dormierit. Uerba apoſtoli.
q ¶ Nec nobis definiendum eſt. Hic arg. ꝙ nõ licet alicui definire vel determinare vel excipere qđ canon non excipit vel definit vel determinat. argu. xix. diſtin. ſi Romanorum. đ. xxvij. q.ij. lex diuine. xxiij. qõ. v. ſi non licet.

Canone non definẽte definire nõ licet.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ꝛ.xvj.q.j.ſunt nonnulli.ꝛ.ij.q.v.conſuluiſti.ꝛ.xxviij.q.j. idololatria.ꝛ.lv.diſtin.ſi euangelica.ꝛ.ſ.j.q.iij.ſaluator. ꝛ.ſ.xxij.q.v.hoc videtur. Sed contra argu.ff.de teſti. l.queſitum.j.de conſe.diſt.ij.liquido.ꝛ intelligo,non licet iniuſte ꝛ male contra rationem ꝛ contra canonem.xxxiij. queſtione .ij. quos deus.

a ¶ Non damnauit.cuꝫ quereretur ab eo cui deberet cõiungi. Et eſt argu. ꝙ interrogando aliqs quid ponat: vt.ff.de verb. oblig.l.j.§. ſi quis ita. ſ. e. quomodo ibi,dicẽs ꝛc.ſꝫ excipiẽdo non:vt.ff.de excep.non videtur. Argu. contra.xxij. q.ij.queritur.

Interrogans ponit.

b ¶ In reſurrectione. Sadducei negantes reſurrectionẽ futuram cõtra opinionẽ phariſeorum qui eam credebant.i. homines futuros in eodẽ ſtatu, dicebant ſcꝫ ꝙ debebãt commiſceri ſicut nunc faciunt, ꝛ quemlibet recepturũ vxorem quam hic habuerat: vt phariſeos cõfunderent, talem eis queſtionem fecerũt. Ecce aliqua habuit hic octo viros. cuius illorũ erit vxor in iudicio? quã queſtionẽ ſoluere non potuerunt.quã cũ poſtea Sadducei ꝓponerẽt Jeſu,reſpõdit:erratꝭ neſciẽtes ſcripturas:qꝛ in reſurrectione neqꝫ nubẽt,neqꝫ nubentur,ſed erunt ſicut angeli dei.

Reſurrectio negabatur a ſadduceis. j.cor. vij.§.

rã non damnauit[a]:nec dicit in reſurrectione[b] nõ poſſe eſſe,ſꝫ tm̃,neqꝫ nubent neqꝫ nubentꝛ: vnde nec ꝯtra humane verecũdie ſenſum audeo dicere vt q̊tiẽs voluerit nubãt,nec ex corde meo[c] quotaſlibet nuptias condẽnare. Qḋ dicitꝛ vniuire, hoc ꝛ omni vidue: Beatior autẽ erit ſi ſic permanſerit.

¶ Queſtio.ij.

Uod autem[d] aliqua non ſit cogenda nubere alicui, Ambroſius teſtatur ſuper epiſtolã primam ad Corint. Nubat vidua cui vult tantum in domino,id eſt quem ſibi aptum putauerit,illi nubat:qꝛ inuite nuptie ſolent malos prouentus habere. Tãtum autem in domino, id eſt ſine ſuſpicione turpitudinis nubat,ꝛ viro ſue religionis nubat. Item iudiciũ Urbani pape.

¶ Juramẽto patris non cogitur puella nubere, cui nunqꝫ aſſenſum adhibuit.

c ¶ Nec ex corde meo.i.preter diuine ſcripture authoritatẽ.quilibet eñ debet ꝓbare qḋ dicit,nõ ex ſuo ſenſu moueri.xxxvij.diſt.relatum.

Q Uod autẽ.¶Caſus. Hic intitulatꝛ.ij.q.q̃ queritꝛ an aliqua nubere ſit cogenda:ꝛ preciſe dicendum eſt ꝙ non,vt in ſequentibus ca.probatur:niſi forte fecerit ſibi preiudicium per ſponſalia de futuro ſponte contracta.tunc enim prius eſt admonenda,ꝛ poſtea aliquantulum cogenda:vt dicit Hug.

d ¶ Qḋ autẽ. Hic queritur an aliqua ſit cogẽda nubere:ꝛ reſpondendum eſt ꝙ non,quia in matrimonio animus debet gaudere plena libertate : vt ex̃ de ſpon.cum locum.immo etiã licet culpa alicui⁹ preceſſerit metum, tamẽ ille metus excuſat eum a matrimonio : vt ex̃.e.veniens.ſi autẽ quis deſponſauit aliquam,bene eſt cogendus vt ducat eam: vt ex̃ de ſpon.ex literis.in caſu tamen ſub alternatione cogetur,ſcꝫ vt vel ducat eam, vel intret religionem : vt ex̃ de conuer. coniuga. ex publico. non obſtat quod legitur ex̃ de ſpon,requiſiuit,vbi dicitur; poti⁹ eſt monẽda qꝫ cogẽda.expone poti⁹.i.pri⁹. De hoc plene notaui.xxvij.q.ij.§.ſed concedatur.

Nubere nõ ꝫ aliq̃ cogenda.

S I verũ.¶Caſus. Rainaldus petebat filiam Jordani tanqꝫ ſibi deſponſatam. Jordanus vero denegabat illam ei,allegans coactionem, et dicens ſe coactum deſpõſaſſe illam ei inuitã et renitẽtem. Mandat ergo Urbanus ꝙ ſi Jordanus et filia volunt conſentire:ſaltem nũc perficiatur matrimonium. Si nolunt, legatus ſuus audiat cauſam inter eos:ꝛ ſi Jordanus ꝓbauerit exceptionem probationis, et Rainaldus nihil replicauerit vnde elidatur exceptio Jordani: abſoluatur filia Jordani, et habeat licentiã nubendi cui vult. tamen Beneuen. in fine caſus ſui addidit,delato iureiurando ipſi Jordano : qḋ Hug.pretermiſit.

S I verum eſſe cõſtiterit qḋ nobis legati Jordanis principis retulerunt,ſcꝫ ꝙ ipſe coactus[e] et dolens filiam ſuam infantulam[f] nolentem ꝛ flentem ꝛ pro viribus renitentem,non aſſentientib⁹,ſed valde dolentib⁹ matre ꝛ parentela,Rainaldo Rodeli filio deſponſauerit:quoniã canonũ et legum authoritas talia ſponſalia(vt infra oſtẽditꝛ)non approbat:ne ignorantib⁹ leges ꝛ canones,nimis durum qḋ dicimus videatur,ita ſententiã tẽperam⁹[g],vt ſi princeps cum filie,matris,ꝛ parentele aſſenſu id qḋ ceptum eſt perficere voluerit[h],concedam⁹:ſin autẽ legat⁹ noſter vtraſqꝫ partes audiat:ꝛ ſi nihil fuerit ex parte ſupradicti Rainaldi amplius qḋ impediat[i].ab ipſo[k] Jordane[l] ſacramentũ ꝙ ita conſtent hec vt dicta ſunt,accipiat: et nos canonũ ac legũ ſcita ſequẽtes, deinceps nõ prohibem⁹, quin alij viro(ſi voluerit)predicta[m] filia eius nubat,tantum in domino.

e ¶ Coact⁹. Hoc non releuat eum ſi filia cõſenſiſſet.

f ¶ Infantulam. Hoc ſufficeret vt nihil actum videretur ſi illa eſſet infantula,id eſt infra ſeptẽnium:ſed hac de cauſa papa nõ procedit:immo credo ꝙ ponatur infantula ꝓ puella.

† Sub. porat ꝫ papa ꝑcipere vt ampli⁹ i h⁹ facto nõ ꝓcederet: ſed hũc rigorẽ ꝛc. vt ſeqꝛ h. nã illã inuitã ꝛ renitentẽ copulari coegit.

g ¶ Tẽperam⁹. Hoc ideo dicit,quia ille raptor erat,ꝛ ideo de iure eã habere non poterat.† ar.xxxvj.q.ij.placuit.hunc rigorem temperat hic.

h ¶ Uoluerit. Arg.qḋ de iure factũ nõ eſt,per ſequẽtẽ ꝯſenſum poſſe legitimari ꝛ ꝯfirmari. Et eſt arg. ꝙ ratihabitio retrotrahitꝛ,ꝛ ꝯfirmat qḋ prius illegitime factum erat.arg.xvj.q.j.ca.vlti.

i ¶ Amplius quod impediat. Intentionem Jordanis: vt ſi probaret eos poſtea conſenſiſſe, patrem ſcilicet et filiam.

k ¶ Ab ipſo. Argumentum ꝙ teſtes de domo prodeũtes recipiuntur,ſed hoc fit in matrimonio.xxxv.q.vj.videtur.palea eſt.

k ¶ Ab ipſo. Id eſt ex parte ei⁹.‡ debet eñ ꝑ teſtes ꝓbare exceptionẽ ſuã ſuper coactione: vt.ff.qḋ met⁹ cau. nõ eſt veriſimile.nõ autẽ ſtaretꝛ ei⁹ ſacramẽto tantũ,niſi ei eſſet delatum ab aduerſario.

‡ Ar.ꝯ ff.de teſti.in literꝭ. qḋ dic vt no.xxiiij. q.ij. in ſum.in fine.

l ¶ Jordane. Arg,ei qui coactionem eſt paſſus,probationes competere.

m ¶ Predicta. Rainald⁹ licet ꝯfeſſus fuerit in iure eam ſuã eſſe vxorẽ,nec ꝓbare potuit,nõ eñ ſolui põt matri-

Et cōtra Hormiſda papa ſcri bit Euſebio epō. Palea.

Tua ſanctitas requiſiuit a nobis frater venerāde de filio adulto quem pater matrimoniū contrahere vult: ſi ſine voluntate filij adulti facere poteſt. Ad qđ dicimus, ſi aliquo modo non ꝯſentit fili9, fieri non poſſe. Poteſt autē de filio nondum adulto, volūtas cui9 nondū diſcerni poteſt, pater eū cui vult in matrimoniū tradere, ꝛ poſtq̄ꝫ fili9 peruenerit ad perfectā etatē, omnino obſeruare ꝛ adimplere debet. Hoc ab oībus orthodoxe fidei cultorib9, ſancitū a nobis, tenēdum mandamus.

Itē Sacratio regi aragonū.

¶ Quorum vnum futurū eſt corp9, vn9 debet eſſe animus: atqꝫ ideo nulla eſt inuita copulanda alicui.

De neptis tue coniugio quā te cuidā militi daturū neceſſitatis[a] inſtanti articulo ſub fidei pollicitatione firmaſti: hoc eqtate dictante decernimus, vt ſi illa virū illum omnino (vt dicitur) renuit: ꝛ in eadem voluntatis authoritate perſiſtit[b], vt viro illi prorſus ſe deneget nupturā: nequaq̄ꝫ eam inuitam ꝛ renitentē eiuſdem viri cogas coniugio ſociari quorum enim vnum corpus eſt, vnus debet eſſe ꝛ animus: ne forte virgo cum fuerit alicui inuita copulata contra dñi apl'icqꝫ preceptū, aut reatū diſſidij[c], aut crimē fornicationis incurrat: cuius vcꝫ peccati malū in eū redūdare[d] ꝯſtat qui cōiunxit inuitā. qđ pari tenore de viro etiā eſt ſentiendū.

Itē Nico. Radualdo portuēſi ꝛ Io. ſicolienſi epīs.

¶ Nō licet deſerere viro quā premiſſis dotib9 ꝛ publica atteſtatione duxit vxore.

Lotharius rex in cōmonitorio[e] profitet̄ Gualdradā ſe a patre p̄miſſis dotibus accepiſſe: et ſororem poſtmodū admiſiſſe Huberti. vbi primū diligenti inueſtigatione inquirite: ꝛ ſi eundē glorioſum regē predictā Gualdradā premiſſis dotib9 corā teſtibus ſm legē[f] ꝛ ritum quo nuptie celebrari ſolēt, per oīa inueneritis accepiſſe, et publica manifeſtatiōe eadē Gualdrada in matrimonium ipſius admiſſa eſt: reſtat vt perſcrutemini[g] cur illa repudiata ſit, vel filia[h] Boſonis admiſſa eſt. Sꝫ quia idem glorioſus rex metu Tebergam admiſiſſe ſe dicit metu vni9 hominis tantus rex non debuit ꝯtra diuinū preceptū in immane precipitiū mergi. in hoc certe ſe magis reprehenſibilē[i] oſtēdit, in q̄ amorem dei amori mūdi poſtpoſuit cū nec etiā occiſores corporis ſint timendi[k] contra iuſtitiam hominē ipellētes. Nihil itaqꝫ vobis aliud precipim9 manifeſta-

moniū ex vna parte: vt extra de deſpon. impube. atteſtationes. de hoc. xxx. q. v. §. ſed obijcitur.

De neptis. ¶ Caſ9. Quidā ſignificauit dño pape q neceſſitate coactus neptem ſuam cuidam deſponſauit. vnde dñs papa ſcribit dicens q ſi neceſſitate coactus hoc fecit, nec ipſa vult vllo modo conſentire, inuita ſibi copulari nō debet. Nam eorū vn9 debet eſſe conſenſus, quorū vnū corpus efficitur: et qui eam inuitā copulauerit, tenetur ex fornicatione ſi qua poſtea ſequeret̄: vel ex diſſidio, vel adulterio qđ inde poſtea fuerit ſubſecutum.

a ¶ Neceſſitatis. Quia forte neceſſarium ei erat militꝫ auxiliuꝫ. Uel forte intulit ei metū.

b ¶ Perſiſtit. qđ preſumit̄ niſi q̄s alleget de mutata voluntate, ꝛ pbet. ff. de iure fiſci. Statius Flor9. ꝛ. ff. de pba. eum qui.

c ¶ Diſſidij. Id eſt odij.

d ¶ Redundare. No. regulam: qui occaſionem damni dat, damnū dediſſe videtur: vt ex̄ de homici. de cetero.† xxvij. qō. ij. ſi tu. et xxiij. qō. iiij. eſt iniuſta.

Damni dās cauſam dānū feciſſe videt̄

† Et. e. ti. pbr̄ꝫ. ꝛ plene ex̄ de te. ſicut.

Lothari9 rex. ¶ Caſ9. Hoc ca. diuidit̄ in duas partes. In prima dicitur q Lotharius Tebergā vxorem legitimam expulit, ꝛ Gualdradam ſuperduxit, ꝛ eam loco vxoris habebat. Poſtea cum de hoc redargueretur a papa, miſit excuſatoriā epiſtolam aſſerens mendaciter ſe prius legitime ꝛ ſolenniter accepiſſe Gualdradam: ſed poſtea metu Huberti duxit Tebergā. Papa ergo delegat cauſam iſtā, ꝛ inſtruit eos qualiter pcedere debeant. ſ. vt adiudicent ei Gualdradam ſi poteſt probare exceptionē ſuam cōtra Tebergā, ſcꝫ q primo acceperit Gualdradā. ſi autē hoc non pbauerit, adiudicēt ei Tebergā: quā etiam per confeſſionem Lotharij conſtat illius coniugē eſſe. In ſcđa parte inſtruit eos q Teberga ſignificauerat pape q Lotharius eam cogebat vt confiteretur ſe adulteriū cōmiſiſſe, vel aliquid aliud vnde poſſet dimitti, vel al'as puniri, ꝛ pp̄ter hoc ad ſedem apoſtolicam appellauit. Dicit ergo q ſi fuerit Teberge obiectum q ꝯtra ſe aliquid ſit confeſſa in iure, ꝛ illa allegat violentiā ꝛ coactionem, et probauerit, vel pteſtata fuerit primo iudices fuiſſe ſuſpectos et inimicos ſibi: ex integro et de toto negocio cognoſcant. Filia Boſonis. i. Teberga. Scđa pars ibi: preterea vos.

e ¶ In cōmonitorio. i. in epiſtola vel ſcriptura qua nos commonuit de facto ſuo.

f ¶ Scđm legem. Tenet̄ ergo pbare etiā ſolēnitates ꝯtra regulā cōmunē qua dicit̄, ſemp preſumitur oīa ſolēniter acta: vt inſti. de fideiuſ. §. vl. extra de ſentē. ꝛ re iud. ſicut. ſic cū aliquis dicit ſe emiſſe a pupillo probabit q tutore authore emerit: vt. ff. de pub. ac. quecunqꝫ. §. vlt. nam ex quo allegabat ſe primo duxiſſe Gualdradaꝫ: quomodo hoc pbaret niſi publice eam duxiſſet, cū clandeſtina matrimonia nō poſſint pbari. xxx. q. v. §. ſed obijcitur? credo q ideo grauabatur, q2 infinite preſumptiones erant ꝯtra ipſū, qđ ſuffeciſſet.

Solēnitas actorū q pbādaeſt.

g ¶ Perſcrutemini. Hic in notorio admittitur probatio in contrarium: arg. extra de elect. bone.

h ¶ Filia. Teberga. ſ. q̄ filia erat boſonis, et priuigna Engeltrude: vt. iij. q. iiij. c. vl. ꝛ. xj. q. iij. Teugualdū.

i ¶ Reprehēſibilē. Arg. q q̄ turpitudinē ſuā allegat, nō eſt audiēd9. C. de reuo. do. cū pfitear̄. ꝛ. C. de trāſac. trāſactione. ex̄ de dona. inter.† Itē eſt hic ar. q propter paruitatē perſone non preſumit̄ met9 illar9, ſic alias ppter publicū locū non preſumit̄ q̄s metum paſſus in vrbe: vt. ff. qđ met9 cau. non eſt.

† Et ex̄ de teſti. ex teno: re. et de pſump. terno. ꝛ de pſci. pōe. ex tenore.

k ¶ Timēdi. q2 poti9 oīa mala debem9 tolerare, q̄ꝫ malo conſentire: vt. xxxij. q. v. ita ne.

tione ſua eodem rege conui=cto[a],niſi vt ſm canonicam au=thoritatē nr̄a vice freti cām il=lius definiatis. Si vero mini=me ꝓbatū fuerit Gualdradā fuiſſe vxorē legitimā,neq̧ nu=ptijs more celebratis,p bn̄di=ctionem[b] ſcilz ſacerdotis,filio nr̄o Lothario extitiſſe cōiun=ctam:ſuggerite illi vt nō mole=ſte ferat legitimam ſibi(ſi ipſa innocēs[c] apparuerit)reconci=liari vxorem. ¶ Pretereavos ſcire volo q̄ꝛ prefata Teberga aplīcā ſedē bis et ter appella=uit[d]:et ſe a prefato glorioſo re=ge queſta eſt iniuſte fuiſſe de=iectā:ꝛ vi coactā falſum cōtra ſe cōpoſuiſſe piaculū. nam eo tpe ad aplīcā ſedē libellū ap=pellatiōis ſue miſit:in quo qui=dem non adhuc cōfeſſam,ſed vt contra ſe falſum diceret cri=men,cogi ſeſe innotuit[e]: inſu=per ſubiungēs ꝙ ſi ampli⁹ cō=pulſa fuero:ſcitote nō verita=te,ſz timore mortis ꝛ euaden=di ſtudio(quia al'r nō poſſum) qd̄ voluerit dicā. Unde vobis precipim⁹ vt cū eadē Teber=ga ad cōdictam ſynodū ſicut ſtatuimus aduenerit:cauſam eius diligēti examinatiōe tra=ctetis:et ſi ei obijcitur ꝙ illa ſe crimen aliquod admiſiſſe con=feſſa fuiſſet:ꝛ econtra illa vio=lētiā[f] ſe ptuliſſe ꝓclamauerit vel ſi inimicos iudices illos ſi=bi fuiſſe teſtata fuerit:tunc il=lud renouetis[g] iudicium ſm equitatis normā, vt iniuſtitie mole non opprimat̄. His au=thoritatibus euidenter oſten=ditur ꝙ niſi libera voluntate nulla eſt copulanda alicui.

¶ Queſtio.iij.

Uod autem[h] poſt parentū ſponſionem alijs nubere nō valeāt, au=thoritate eli=bertani conci=lij monſtratur,qua dicitur.

¶ De parentibus qui fidem frangunt ſponſaliorum.

SI q̄ parentes[i] fidē fre=gerint[k] ſpōſalioꝝ:trien=nij tpe a cōione abſtineant.ſi vero idē ſponſus vel ſponſa in illo graui crimine nō fuerint[l] deprehenſi[m],excuſati[n] erunt parentes.Si vero in eodē fue=rint vitio,et polluerint ſe con=ſentiendo[o]:ſuperior ſententia ſeruetur.Ecce[p] ꝙ nō licet pa=rentibus ſponſalia filioꝝ ſuo=rum frangere. Uerum hoc de illis intelligendum eſt que illo=rum conſenſu contrahuntur.

Confeſſio fctā i inſtro an p̄iudicet. a ¶ Conuicto. Uidet̄ ergo ꝙ cōfeſſio quā fecit q̄s in in=ſtrumento,preiudicet ei: vt ex̄ de preſump.illud.ꝛ extra de tranſla.quāto.Arg.cōtra.C.de ꝓba.nō eptl'is. Item argu.ꝙ confeſſio extra ius facta preiudicet:vt de exceſ. prela.q̄z ſit graue.ſed dic ꝙ ɔſtitit in hac cōfeſſione etiā cum ventū fuit ad iudiciū:et ideo ſibi preiudicauit.

b ¶ Per benedi=ctionē. Ar.ꝙ ſi q̄s publice aliquā du=xerit,et dicat ſe pri=us duxiſſe aliam: teneatur ꝓbare ꝙ cū omni ſolēnitate dotis ꝛ benedictio=nis eam duxerit.

Solennitas acr'q̄ꝛ ꝙ pōt daeſt.

† Immo vr̄ ꝙpo tuiſſet. Lilia=ſtris.C. ad ord. t.in au. pt̄.quō opor.e=piſc.§. oportet col.j.

c ¶ Innocēs.ma=xime.nā ſi ipſa for=nicata fuiſſet, hoc tñ nō poſſet ei obij=cere Lotharius:cū et ipſe eſſet notori⁹ et adulter. † ij.q.j. ſcelus.extra de di=uor.gaudemus.et ca.ſignificaſti. vel dic cū h.ꝙ hic par=citur regis vere=cundie.

Appellare ter no lz. d ¶ Appellauit. Arg.ꝙ ter pōt ap=pellari in eodē ne=gocio.ſic ex̄ de ap=pel.directe.ij.q.vj. oīs oppreſſus.licet arg. cōtra. ij.q.vj. ſi quis in quacūq̧. Sz pōt dici ꝙ plu=ries appellauit,id eſt pluries vocē ap=pellationis emiſit: vt ex̄ de teſti.cum tu fili.

Metus ꝓbat̄ p preſta=tionē. e ¶ Innotuit. No.ꝙ ꝑ preceden=tem ꝓteſtationem ꝓbat̄ ſequens me=tus: vt ex̄ qd̄ met⁹ cā̄ ꝑlatū. ſz nō per ſequentē: vt.C.e.l. metum. tamen ꝛ ſi non fuiſſet ꝓteſtata,nihilominus admitteretur ad pro=bandum metum: vt.xv.q.vj.ca.j.

f ¶ Uiolētiā.ar.ꝙ ɔfeſſio fctā metu vel vi nulli p̄iudi=cat.xxij.q.iiij. inter ceta.§.v.q.vj.c.j.§.di.l.pbr̄os.j.q.j. cōſtat.xx.q.iij.p̄ſens.§.vij.q.j.oēs q̄.ar.xj.q.iij. q̄iquis.

g ¶ Renouetis.arg.ꝙ idē eſt iudiciū appellationis,et cauſe principalis.ar.ij.q.vj.oīs oppreſſus. ɔtra.ij.q.vj. ſi quis eps̄. Arg.cōtra.vj.q.iiij.Oſius.contra.

† Et cē de teſti. ex teno=re.et de p̄ſump. ꝑ tenor.ꝛ de ꝓcē.et tenore.

Filij verū p⁹ parētū ſponſionē poſſint cuz alijs ɔ=here.

QUod aūt. ¶ Caſus. Hic ponit̄.iij.q.qua q̄rit̄ an filij poſt ſpōſionē parētū poſſint cū alijs ɔhere. Et di=cēdū eſt ꝙ ſi filij ſpōſalib⁹ ɔſenſiſſent poſt ſeptēniū,va=lent et tenent:nec ab eis recedere debēt: vt.xxvij.q.ij.de ſpōſatā:ſi tñ ɔxerint ꝑ verba de preſenti cū alijs,matri=monium tenebit cum illis: vt.xxxij.q.ij.§.ſed aliud.

h ¶ Qd̄ autē. Hic intitulat̄.iij.q.an ſcz filij poſt ſpōſio=nem paternā poſſint cū alijs ɔtrahere.ꝛ quidē ſi ſpōſali=bus cōſenſiſſent filij poſt ſeptēniū,non licet alijs nubere xxvij.q.ij.ꝑ totū.ſi tñ nupſerint,tenet mr̄imoniū. ex̄ de ſpon.du.duob⁹. Si ꝟo filij nō ɔſenſerint,vel ſunt intra ſeptēniū,non habēt neceſſario ſpōſalibus ſtare: nec illa ſpōſalia tenēt.xxx. q.ij.ca.vnico. cōſu=lit tñ filijs vt ſtent illis ſpōſalibus. ex̄ de deſpō.ipu.tua. al's non obligat fi=liuz ſpōſio prīna.ff. de verb.obli.ſtipu=latio iſta.

SI q̄ parētes. ¶ Caſus. Si parētes ɔtraxerit ſponſalia filioꝝ iu=ramento interpoſi=to,ꝛ fidē fallant:ꝑ trienium a cōione pcet̄. ſi ꝟo filij nō volūt ɔhere,excu=ſati erūt parētes: lz filijs ɔdicant.ſi aūt parētib⁹ ɔſen=tiāt in crimine:pe=na ſupiori punien=tur. Excuſati,quo ad eccleſiā:et nō q̄ ad deū. Illoꝝ.ſ.fi=lioꝝ parentum.

i ¶ Si q̄ paren=tes.ꝓ nuptijs filio=rū fidē preſtātes:ꝛ de cōſenſu filioꝝ. Canon penitē=tialis.

k ¶ Fregerint.nō copulando eos ſi=cut iurauerunt de cōſenſu filiorum.

l ¶ Non fuerint. q̄ꝛ copulari volunt iter ſe † ꝛ nō obſtā=te volūtate parētū † Licet parētes nolue=rit q̄ iu=rauert. hug.

m ¶ Deprehenſi. Uidet̄ hic ꝙ ſi am=bo parētes vellent ſe abſoluere, non poſſent:qd̄ cōcedit hug.ſed ob.ex̄ de ſpon. p̄terea. h.di=cit Alexādrum ibi nō papaliter ſz mgr̄al'r r̄ndiſſe. Tu potes reſoluere plu=rale in ſingulare. Ille em̄ punit̄ per quē ſtat ꝙ nō ɔſum=matur matrimonium: vt ex̄ de ſpon.duo.duobus.

n ¶ Excuſati.q̄ ad penā eccl'ie: nō q̄ ad reatū.ex q̄ em̄ operā dederūt ne filij copularent,peccauerūt mortal'r. de pe.di.j.ſi cui.ꝛ vere excuſati debēt eſſe q̄ ad penā:ex q̄ factū eoꝝ per alios rep̄ſentat̄.q̄ꝛ ſi teneor aliq̄d facere ꝛ alter id faciat ēt ſine mādato meo,hoc mihi ꝓdeſt: vt.ff. de ꝟb.obl.cū ſu⁹. Nā ſi ſi mihi das pecuniā vt ſuū ma=numittā:ꝛ ali⁹ eū manumittit:h^c ſufficit mihi: vt ibi. † Si ſic ſoluis creditori meo incūctā=ter me liberas ff.de ne=go.geſ. l.ſoluē=di.

o ¶ Conſentiēdo.dicūt aūt q̄dā ꝙ parētes pn̄t ſoluere ſpōſalia filioꝝ:ſicut pn̄t etiā ſacr̄m.§.xxij.q.v.pueri.qd̄ nego:q̄ꝛ etas prefixa eſt infra quā nō pōt puer iurare.

p ¶ Ecce. Immo ꝛ ſi ſine eoꝝ ɔſenſu ɔtrahūt:dare de=bent operam parentes.ex̄ de deſpon.impu.ca.j.